

1.

Kineska majka

Mnogi se pitaju kako kineski roditelji podižu tako stereotipno uspješnu djecu. Pitaju se što ti roditelji rade da uspijevaju stvoriti tako mnogo matematičkih čarobnjaka i glazbenih čuda, kako izgleda život u tim obiteljima te bi li i oni sami to mogli. E pa, ja im to mogu objasniti jer meni je to pošlo za rukom. Evo nekih stvari koje moje kćeri, Sophia i Louise, nikad nisu smjele:

- prespavati kod prijateljice
- odlaziti na dogovorena igranja s drugom djecom
- nastupati u školskim predstavama
- žaliti se što ne nastupaju u školskoj predstavi
- gledati televiziju ili igrati računalne igre
- same birati izvannastavne aktivnosti
- dobiti ocjenu manju od pet
- ne biti najbolje učenice u svim predmetima osim tjelesnog odgoja i dramske skupine

- svirati neko drugo glazbalo osim klavira ili violine
- ne svirati klavir ili violinu.

Izraz »kineska majka« rabim slobodno. Nedavno sam, naime, upoznala superuspješnog bijelca iz Južne Dakote (vidjeli ste ga na televiziji) i pošto smo razmijenili iskustva i mišljenja, zaključili smo da je njegov otac, pripadnik radničke klase, nesumnjivo bio kineska majka. Poznajem i nekolicinu podobnih korejskih, indijskih, jamajačkih, irskih i ganskih roditelja. No poznajem i neke majke kineskog podrijetla, gotovo bez iznimke rođene na Zapadu, koje *nisu* kineske majke, bilo zato što su same tako odlučile ili zbog kakva drugog razloga.

Slobodno rabim i izraz »zapadni roditelji«. Zapadnih roditelja ima svih vrsta. Zapravo, usudila bih se reći da su zapadnjački roditeljski stilovi uvelike raznolikiji od kineskih. Neki su zapadni roditelji strogi, drugi su popustljivi. Ima tu roditeljskih parova istog spola, ortodoksnih Židova, samohranih roditelja, parova bivših hipija, investicijskih bankara i vojnika. Nitko od tih »zapadnih« roditelja ne mora nužno dijeliti nazore i stajališta pa kad rabim izraz »zapadni roditelji«, ne mislim, dakako, na sve zapadne roditelje — kao što se ni izraz »kineska majka« ne odnosi na sve kineske majke.

Svejedno, čak i kad misle da su strogi, zapadni roditelji obično nisu ni približno slični kineskim majkama. Primjerice, moji zapadni prijatelji koji sebe drže strogima tjeraju djecu vježbati sviranje svakog dana po pola sata. U najboljem slučaju sat. Kineskoj je majci prvi sat sitnica. Muke joj zadaju drugi i treći.

Usprkos našoj preosjetljivosti na kulturne stereotipe, kad je riječ o odgoju djece postoji obilje istraživanja koja pokazuju znatne i mjerljive razlike između Kineza i zapadnjaka. U jednom istraživanju, od 50 zapadnoameričkih majki i 48 kineskih majki useljenica, gotovo je sedamdeset posto zapadnih majki izjavilo da »naglašavanje akademskog uspjeha nije dobro za djecu« ili da »roditelji moraju podupirati zamisao da je učenje zabavno«. Njihovo je mišljenje dijelilo otprilike nula posto kineskih majki. Velika je većina kineskih majki umjesto toga izjavila kako smatraju da su njihova djeca sposobna biti »najbolji učenici«, kako su »akademska postignuća odraz uspješnoga

roditeljskog odgoja« te kako roditelji »ne obavljaju svoj posao« i »postoji problem« ako se djeca ne ističu u školi. Druga istraživanja pokazuju da kineski roditelji svakog dana provedu desetorostruko više vremena od zapadnih roditelja poučavajući svoju djecu akademskim aktivnostima. Zapadna su se djeca, s druge strane, u to vrijeme uglavnom bavila nekim sportom.

To me dovodi do završne misli. Neki bi mogli pomisliti da je američki roditelj »djeteta sportaša« sličan kineskoj majci. Ni slučajno. Za razliku od tipične zapadne preopterećene mame koja razvoji djecu na sportske treninge i utakmice, kineska majka smatra: (1) škola je uvijek na prvom mjestu, (2) loše je dobiti minus pet, (3) njezina djeca u matematici moraju biti dvije godine naprednija od vršnjaka, (4) djecu se nikad ne smije hvaliti pred drugima, (5) usprotivi li se dijete nastavniku, uvijek valja stati na nastavnikovu stranu, (6) djetetu se smiju dopustiti samo one aktivnosti u kojima naposljetku može osvojiti odličje i (7) to odličje mora biti zlatno.